REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 4. jula 2022 godine
Br.ref.: RK 2019/22

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI 114/21

Podnosioci

Trajan Petrović i Mladen Petrović

Ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju AC-I.-20-0006-A0001 od 11. februara 2021. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev su podneli Trajan Petrović i Mladen Petrović iz Donje Budrige opština Parteš (u daljem tekstu: podnosioci zahteva) koje zastupa Vlastimir Petrović, advokat u Gnjilanu.

Osporena odluka

2. Podnosioci zahteva osporavaju presudu Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju (u daljem tekstu: Žalbeno veće) AC-I.-20-0006-A0001 od 11. februara 2021. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene odluke, kojom je, po navodima podnosioca zahteva, došlo do povrede njihovih prava i osnovnih sloboda koje su zagarantovane članovima 21. [Opšta načela], 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno Suđenje], 32. [Pravo na pravno sredstvo] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavu 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Sudom

5. Dana 18. juna 2021. godine, podnosioci zahteva su podneli zahtev pred Ustavnim Sudom Kosova (u daljem tekstu: Sud).

6. Dana 8. jula 2021. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Nexhmi Rexhepi za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednica je imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Remzije Istrefi-Peci, članovi.

7. Dana 14. jula 2021. godine, Sud je jednu kopiju zahteva poslao PKVS i od iste je tražio da Sudu priloži kopiju povratnice kako bi utvrdio kada je podnosiocima zahteva uručena presuda AC-I.-20-0006-A0001 Žalbenog veća od 11. februara 2021. godine.

8. Dana 14. jula 2021. godine, Sud je obavestio podnosioce zahteva o registraciji zahteva, istim obaveštenjem Sud je zatražio od pravnog zastupnika podnosilaca zahteva da sudu dostavi ovlašćenje za zastupanje.

9. Dana 23. jula 2021. godine, PKVS je priložila Sudu povratnicu o uručenju presude AC-I.-20-0006-A0001 Žalbenog veća, podnosiocima zahteva, sa datumom uručenja od 18. februara 2021. godine.

10. Dana 10. avgusta 2021. godine, pravni zastupnik podnosilaca zahteva je dostavio sudu traženo ovlašćenje.
11. Dana 8. juna 2022. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

12. Dana 31. oktobra 1949. godine, Sreski sud u Gnjilanu je presudom K.br. 224/91 naložio konfiskaciju nepokretnosti pravnom prethodniku podnosioca zahteva, konkretno 6 (šest) parcela (njiva) korišćenih za obradu zemljišta. Ova presuda je izvršena na osnovu rešenja o izvršenju Br. 164/49 istog suda od 29. jula 1950. godine, kojim je kao vlasnik konfiskovanih parcela upisan Poljoprivredni kombinat „Morava" iz Parteša (u daljem tekstu: PK Morava).

13. Neutvrđenog datuma 1991. godine, podnosioci zahteva su Komisiji ministarstva poljoprivrede i vodoprivrede Republike Srbije, pri Skupštini opštine Gnjilane u daljem tekstu: Komisija) podneli zahtev za dodelu drugih parcela na ime parcela konfiskovanih njihovom pravnom prethodniku, s obzirom da povraćaj konfiskovanih parcela nije bilo moguće tražiti.

14. Dana 27. avgusta 1991. godine, rešenjem br. 432-44/91 Komisija odobrava zahtev podnosilaca zahteva i obavezuje PK Morava da na ime nadoknade za konfiskovane parcele, podnosiocima zahteva ustupi katastarske parcele: br.151, br.152, br.153, br.148, br.154 i br.1664 upisane u katastarskoj zoni Donja Budriga.

15. Dana 10. februara 1992. godine, PK Morava je na rešenje Komisije uložila žalbu Upravi za imovinske poslove Ministarstvu finansija Vlade Republike Srbije (u daljem tekstu: Uprava), zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede zakona primenjenog u postupku priznavanja prava na povraćaj zemljišta.

16. Dana 24. aprila 1992. godine, rešenjem br. 461-02-833/92-13 Uprava je odobrila žalbu PK Morava, na način da je poništila rešenje [br. 432-44/91] Komisije i predmet vratila istoj na ponovno odlučivanje nalažući prvostepenom organu odnosno Komisiji da pribavi dokaze i utvrdi da li je zemljište dodeljeno podnosiocima zahteva odgovarajuće konfiskovanom zemljištu ili je dodeljeno višestruko vrednije zemljište.

17. Dana 16. marta 2005. godine, podnosioci zahteva su protiv PK Morava podneli zahtev za utvrđivanje vlasništva Specijalizovanom veću Posebne komore Vrhovnog suda za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju (u daljem tekstu: Specijalizovano veće) tražeći da im Specijalizovano veće prizna pravo na katastarske parcele: br.151, br.152, br.153, br.148, br.154/ i br.1664. upisane u katastarskoj zoni Donja Budriga, na ime nadoknade za konfiskovane parcele.

18. Dana 20. januara 2006. godine, Specijalizovano veće se rešenjem SCC-05-0085 oglašava nenadležnim po ovom pitanju i zahtev podnosilaca zahteva upućuje Opštinskom sudu u Gnjilanu za odlučivanje po ovom pitanju.

19. Dana 11. maja 2011. godine, podnosioci zahteva su dalje precizirali svoj zahtev pred Osnovnim sudom u Gnjilanu, između ostalog proširivši tužbu i na Kosovsku Agenciju za Privatizaciju (u daljem tekstu: KAP).

20. Dana 3. februara 2012. godine, Osnovni sud u Gnjilanu se rešenjem C.br.77/2006 oglašava nenadležnim po ovom pitanju i zahtev podnosilaca zahteva je prosledio Specijalizovanom veću PKVS, s obzirom da su podnosioci zahteva tužbu proširili i na KAP.

21. Dana 17. decembra 2014. godine, podnosioci zahteva su Specijalizovanom veću podneli zahtev za uvođenje privremene mere, predlažući Specijalizovanom veću da zabrani KAP otuđivanje ili bilo kakvo opterećenje realnim teretom spornih parcela do završetka ovog predmeta.

22. Dana 20. januara 2015. godine, Specijalizovano veće je rešenjem C-III-12-1436, odbilo zahtev podnosilaca zahteva za uvođenje privremene mere u vezi raspolaganja spornim parcelama.

23. Dana 20. decembra 2019. godine, Specijalizovano veće je presudom C-III-12-1436, odbilo, kao neosnovanu, žalbu podnosilaca zahteva, obrazlažući da *"Iz svih činjenica, kao što je navedeno u Rešenju, također tokom razmatranja ovog predmeta, pravosnažnom presudom Sreskog Suda Gnjilane, K.br. 224/91 od 31 Oktobra 1949, sporna imovina je konfiskovana prethodniku tužilaca, P.J.*
Što se tiče Zakona o vraćanju zemljišta, u ovom zakonu eksplicitno je navedeno da nadležnost u vezi odlučivanja o zahtevima bili je na Komisijama koja su bile osnivane od strane Ministarstva privrede, šumarstva i vodoprivrede, sa predlogom od strane Skupština Opština.
U konkretnom slučaju, bazijarući se na Rešenjem od 24 Aprila 1992 godine, izdato od strane Mistarstva financije R. Srbije, direkcija za pravno imovinske poslove, prvostepeno Rešenje je ukinutu i predmet je vraćen na ponovno odlučivanje a da o ovome nikada nije odlučivano.
Sa druge strane nadležnost sudova pozivajući se na Zakonu o vraćanju zemljišta, i kada bi se eventualno primenio, bilo, da su sudovi mogli odlučivati samo u slučajevima o određivanju novčane naknade, u slučaju neusglašavanja stranaka.
Zaključno, Kosovsko zakonodavstvo ne sadrži zakon o restituciji koji bi se bavio nadoknadom za zemljišta stečena od strane državnih organa nakon Drugog svetskog rata".

24. Dana 10. januara 2020. godine, podnosioci zahteva su na presudu (C-III-12-1436) Specijalizovanog veća izjavili žalbu Žalbenom veću, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanje i pogrešne primene materijalnog prava, navodeći: (i) da im oduzeta imovina nikada nije vraćena odnosno po ovom pitanju nije doneta konačna odluka i da je postupak po ovom pitanju trajao nerazumno dugo; te (ii) da je odluka po ovom pitanju doneta, pitanje nadoknade konfiskovanih parcela dodelom znamenskih parcela bilo bi *res judicata*.

25. Dana 11. februara 2021. godine, Žalbeno veće je presudom AC-I.-20-0006-A0001, odbilo, kao neosnovanu, žalbu podnosilaca zahteva i u potpunosti potvrdilo (presudu C-III-12-1436) Specijalizovanog veća.

26. U vezi navoda podnosilaca zahteva da oduzeta imovina nikada nije vraćena i da nije doneta konačna odluka po ovom pitanju, Žalbeno veće je naglasilo: *" da su i sami tužioci u svojoj tužbi naveli da je imovina oduzeta njihovom prethodniku J.P., konačnom odlukom Okružnog suda u Gnjilanu K.br.224/91, od 31 oktobra 1949. godine, odnosno izvršnim rešenjem (o izvršenju) br. 164/49 od 29. jula 1950. Jedna konačna sudska odluka, ne može se promeniti upravnim odlukama, kao što je to pokušao tužilac, odnosno određene komisije Republike Srbije. Ne postoji nijedan pravni akt kojim je ukinuta ova sudska odluka, pa stoga i dalje ostaje na snazi. S obzirom da imovina koju sada traže tužioci nije imovina koja je oduzeta (ili ekspropriisana), ne postoji zakonska mogućnost o povratku ostalih parcela. Na osnovu činjenice da su potražene imovine od tužioca, shodno KAP-u, nisu uknjižene kao društvena svojina (to takođe potvrđuju i tužioci), učinila je njihov povratak jos više nemogućim, jer je vreme eksproprijacije imovine prethodnika tužilaca, sve do trenutka kada su prvi put potraživane ostale imovine, prošlo je vrlo dugo vremena. Uprkos činjenici da je postupak povratka imoovine započeo, nakon stupanja na snagu Zakona o Udruženom Radu br. 18/91, koji predviđa mogućnost da se zahtev za povratak može podneti u roku od 5 odnosno 10 godina. U ovome slučaju najvažnija je činjenica da ovaj zakon nije imao retroaktivno dejstvo, a još manje o konačnoj odluci. [...]".*

27. U vezi navoda podnosilaca zahteva da je odluka po ovom pitanju doneta, pitanje nadoknade konfiskovanih parcela dodelom znamenskih parcela bilo bi *res judicata,* Žalbeno veće je naglasilo: *„Žalbeno Veće smatra da tužioci u ovom postupku nisu ništa izgubili u pogledu svog prava na pristup sudu, jer je još jednom u meritumu razmatrao njihov tužbeni zahtev, iako se to nije moglo smatrati kao res judicata".*

Navodi podnosioca zahteva

28. Podnosioci zahteva tvrde da je osporena odluka doneta uz povredu njihovih prava i osnovnih sloboda koje su propisane članovima 21. [Opšta Načela], 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 32. [Pravo na pravno sredstvo] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava, kao i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.

29. Što se tiče navoda o povredi člana 24. Ustava, podnosioci zahteva, navode da su:

> *"Blagovremeno podneli svoj zahtev (u to vreme) nadležnom organu Komisiji Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede da im vrati neosnovano oduzetu imovinu i u prvostepenom postupku tužiocima je ova imovina vraćena Rešenjem br. 463-44/91 od 27.08.1991 god . Na ovo prvostepeno Rešenje , tužena ZZ "Morava" iz Parteša je uložila žalbu , a drugostepeni organ Ministarstva finansija R. Srbije je ovu žalbu uvažio i naložio je ponovni postupak, za preciznim instrukcijama kako treba da se dalje postupa u ovom sporu. Mada je i sama tužena ZZ " Morava" iz Parteša, delimično bila saglasna sa parcelama koje su prvostepenim*

Rešenjem vraćene tužiocima, što se vidi iz same žalbe tužene. Nikada više nije ovome odlučivano, već je tako ostao nezavršen predmet. Dok su druga lica rešila svoja potraživanja i ušla u posed i mirno korišćenje parcela koje su uz ove predmetne i tim licimaje po istom osnovu oduzeta nepokretnost. Ovakav nejednak pristup pravdi , koji je bio jako selektivan izazivao je pravnu nesigurnost I nejednakost pred zakonom, jer je pojedince dovodio u povlašćeni odnosno u podredjeni položaj."

30. Što se tiče navoda o povredi člana 31. Ustava i članu 6. EKLJP, u vezi sa dužinom postupka podnosioci zahteva, navode:

" Kada je donet zakon o formiranju Kosovske povereničke agencije i Zakon o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova, stekli su se uslovi da se pokrene postupak pred ovim organima , kao jedino stvarno i mesno nadležnim za pitanja koja se tiču društvene svojine. Medjutim od dana podnošenja tužbe marta 2005 g. do presudjenja prošlo je skoro 16 godina, odnosno 30 godina od kada je doneto prvobitno Rešenje o vraćanju zemlje iz 1991 g. [...] tužioci nisu dobili pravosnažnu sudsku odluku , a istu ćekaju već 16 odnosno 30 god."

31. U nastavku, podnosioci zahteva u vezi sa povredom člana 31. Ustava i članu 6. EKLJP takođe navode:

" Tokom postupka kod PKVSK, nije u celosti sproveden parnični postupak, nije izvršena identifikacija spornih parcel a, nisu saslušani parničari i predloženi svedoci pa samim tim nije ni u potpunosti utvrdjeno stvarno činjenično stanje."

32. Podnosioci zahteva takođe navode:

" Tužioci sve parcele na koje pretenduju koriste i u posedu su i mirnom korišćenju i oni su savesni držaoci i pravo vlasništva su stekli održajem koje je predvidjeno Zakonom o svojinsko-pravnim odnosima SFRJ (SI list br. 827/80 , kao i izmenama i dopunama istog zakona Sl. list SFRJ br.29/96), gde je predvidjeno u čl. 28 st. 3 " savesni zakoniti držalac stvari nad kojim drugi ima pravo svojine , stiče pravo svojine na ovu stvar održajem po proteku vremena od 20 god." Takodje i na osnovu odredbe čl. 40 st.1 Zakona Kosova o vlasništvu i drugim stvarima br. 03/L-154 predvidjeno je da lice koje savesno drži u neprekidnom posedu neku nepokretnost ili deo iste stiče pravo svojine. Tužioci su odmah kada je donet Zakon iz 1990 g. o vraćanju nepokretnosti uz saglasnost tuženih, ušli u posed i predmetne parcele koriste i danas."

33. Podnosioci zahteva se na kraju obraćaju Sudu sa zahtevom da:

" I. Proglasi da je zahtev prihvatljiv,

II. Utvrdi da je došlo do povrede člana 24 koji propisuje da je svako jednak pred zakonom, člana 31 koj i propisuje da svako ima pravo na pravično sudjenje u razurnnorn roku, člana 32 koji propisuje pravo na pravno sredstvo i člana 54 koji propisuje pravo na sudsku zaštitu.

III. Proglasi nistavnim Presudu Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova AC-I-20-0006-AOOOI od 11.02.2021. g.

IV. Vrati Presudu Posebne komore Vrhovnog suda Kosova AC-I-20-0006-AOOOI od 11.02.2021. g. na preispitivanje u skladu sa presudom ovog Suda."

Ocena prihvatljivosti zahteva

34. Sud prvo ispituje da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom i dalje propisani Zakonom i Poslovnikom o radu.

35. U tom smislu, Sud se poziva na član 113.7 [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuje:

> *"Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom."*

36. U nastavku, Sud razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti, kako je to određeno Zakonom. S tim u vezi, Sud se poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

> Član 47
> [Individualni zahtevi]
>
> *1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.*
> *2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.*
>
> Član 48
> [Tačnost podneska]
>
> *"Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori."*
>
> Član 49
> [Rokovi]
>
> *"Podnesak se podnosi u roku od četiri (4) meseca. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku [...]."*

37. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud utvrđuje da su podnosioci zahteva ovlašćena strana koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu AC-I.-20-0006-A0001 od 11. februara 2021. godine, nakon što su iscrpeli sva pravna

sredstva propisana zakonom. Podnosioci zahteva su takođe naglasili prava i slobode za koje tvrde da su im povređena u skladu sa uslovima iz člana 48. Zakona i podneli su svoj zahtev u skladu sa rokovima utvrđenim u članu 49. Zakona.

38. Pored toga, Sud razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti propisane u pravilu 39. [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika o radu. Pravilo 39. Poslovnika o radu propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Pravilo 39. propisuje:

> *" (1)Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:*
> *[...]*
> *(d) ako zahtev tačno razjašnjava i, adekvatno iznosi činjenice i navode da su prava ili odredbe ustava povređene*
> *[...]*
> (2)*Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju."*

39. Sud podseća da je gore navedeno pravilo, zasnovano na sudskoj praksi ESLJP-a i sudskoj praksi Suda, omogućava poslednje navedenom da proglašava neprihvatljive zahteve iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako smatra da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je definisano u stavu (2) pravila 39. Poslovnika o radu (vidi predmet KI04/21, podnositeljka *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. maja 2021. godine, stav 26; takođe vidi predmet KI175/20, podnositeljka *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. aprila 2021. godine, stav 37).

40. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan" u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima". Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi *„četvrtog stepena"*; (ii) navodi kategorisani *„odsustvom očigledne ili evidentne povrede"*; (iii) navodi koji su *„nepotkrepljeni ili neobrazloženi"*, kada je ispunjen jedan od sledeća dva pod-uslova: a) kada podnosilac zahteva samo citira jednu ili više odredbi Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući kako su one povređene, osim ako je na osnovu činjenica i okolnosti slučaja to očigledna povreda Ustava i EKLJP-a (vidi, slučaj ESLJP-a: *Trofimchuk protiv Ukrajine* (odluka) br. 4241/03 od 31. maja 2005. godine; vidi takođe slučaj: *Baillard protiv Francuske* (odluka) br. 6032/04 od 25. septembra 2008. godine); i b) kada podnosilac zahteva ne iznese ili odbije da iznese materijalne dokaze u prilog svojim tvrdnjama (ovo se posebno odnosi na odluke sudova ili drugih domaćih organa), osim ako postoje vanredne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, kada uprava zatvora odbije da dostavi sudu dokumenta iz dosijea dotičnog zatvorenika) ili osim ako sam sud ne odluči drugačije (vidi, slučaj Suda: KI166/20, podnosilac zahteva: *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 43), i na kraju, (iv) *„konfuzni i nejasni"* navodi (vidi, slučajeve ESLJP-a: *Kemmachev protiv Francuske*,

zahtev br. 17621/91, kategorija (i), *Mentzen protiv Litvanije*, zahtev br. 71074/01, kategorija (ii) i *Trofimchuk protiv Ukrajine*, zahtev br. 4241/03, kategorija (iii)).

41. U ovom kontekstu, kao i u daljem tekstu, kako bi ocenio prihvatljivost zahteva, odnosno u okolnostima ovog slučaja, kako bi ocenio da li je očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanog u ovom zahtevu i odgovarajuće navode podnosilaca zahteva, pri čijoj će oceni Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, u skladu sa članom 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, obavezan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom (vidi predmet KI04/21, citiran gore, stav 28).

42. Sud podseća da podnosioci zahteva u suštini navode da su osporenom presudom Žalbenog veća povređena njihova prava zagarantovana članovima 21., 24., 31., 32. i 54. Ustava, kao i članom 6. EKLJP, povezujući svoje navode sa kršenjem principa jednakosti zbog različitog postupanja i neujednačene prakse, kršenjem principa prava na pravično suđenje zbog dužine postupka, neizvođenje dokaza i pogrešno utvrđivanje činjenica kao i načinom primene zakona. Stoga će Sud ove navode pojedinačno razmatrati.

(i) Što se tiče navodnih povreda prava zagarantovanih članom 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava zbog različitog postupanja i neujednačene prakse

43. U vezi ovih navoda podnosioca, Sud najpre upućuje na sudsku praksu ESLJP koja kaže da: *"diskriminacija predstavlja različito postupanje, bez objektivnog i racionalnog opravdanja, prema osobama u relativno sličnim situacijama"* (vidi *Willis protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, paragraf 48, presude ESLJP od 11. septembra 2002. godine; *Bekos i Koutropoulos protiv Grčke* paragraf 63, presuda ESPLJ od 13. marta 2006. godine; vidi takođe predmet Suda KI166/20, podnosilac zahteva: *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 05. januara 2021. godine, stav 44).

44. Dalje, Sud podseća da bi tvrdnje podnosilaca zahteva u vezi povrede prava na nediskriminaciju bile uspešne, oni *inter alia* moraju da dokažu da se njihov položaj može smatrati sličnim sa položajem drugog lica koje je imalo bolji tretman (vidi *Fredin protiv Svedske (*no. 1), paragraf 60. ESLJP, presuda od 18. februara 1991.godine; vidi takođe predmet Suda KI166/20, citiran gore, stav 45).

45. U konkretnom slučaju, Sud primećuje da podnosioci zahteva povredu obrazlažu činjenicom da im oduzeta nepokretnost nije vraćena "*... Dok su druga lica rešila svoja potraživanja i ušla u posed i mirno korišćenje parcela koje su uz ove predmetne i tim licima je po istom osnovu oduzeta nepokretnost*".

46. Međutim, podnosioci zahteva ne prilažu relevantna dokumenta odnosno odluke redovnih sudova kao dokaz njihovoj tvrdnji o različitom tretiranju odnosno različitom i neujednačenom postupanju sudova u sličnim situacijama.

47. Sud primećuje da podnosioci zahteva samo navode nejednak pristup pravdi ne obrazlažući na koji način su sami podnosioci zahteva nejednako tretirani i kako je različito postupanje, bez objektivnog i racionalnog opravdanja, sprovedeno prema podnosiocima zahteva u odnosu na druge osobe u relativno sličnim situacijama.

48. Podnosioci zahteva nisu obrazložili ili pružili dokaze da se položaj podnosilaca zahteva može smatrati sličnim sa položajem drugog lica koje je imalo bolji tretman (vidi *Fredin protiv Švedske* (no. 1), paragraf 60. ESLJP, presuda od 18. februara 1991.godine; vidi takođe predmet Suda KI166/20, citiran gore, stav 49).

49. Dakle, u ovim okolnostima, na osnovu gore navedenog i uzimajući u obzir tvrdnje navedene od strane podnosilaca zahteva i činjenice podnetih od istih, Sud, pozivajući se i na standarde koji su postavljeni u praksi Suda u sličnim slučajevima kao i na sudsku praksu ESLjP-a, utvrđuje da podnosioci zahteva nisu potvrdili i nisu dovoljno potkrepili svoje navode u vezi sa povredama njihovih prava i osnovnih sloboda zagarantovanih Ustavom i EKLjP-om.

50. Stoga sud konstatuje da što se tiče ovih navoda podnosilaca o povredi prava zagarantovanih članom 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava, Sud zaključuje da ovaj deo zahteva treba proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovan jer se ovi navodi kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju (iii), pod-kategoriju (b) *„nepotkrepljenih ili neobrazloženih"* navoda jer podnosioci zahteva nisu predočili materijalne dokaze kojima bi potkrepili svoje navode o različitom i neujednačenom postupanju sudova u njihovom slučaju. Prema tome, isti su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39. Poslovnika o radu.

(ii) Što se tiče navodnih povreda člana 31. Ustava i članu 6. EKLJP, u vezi sa dužinom trajanja postupka

51. Iz spisa predmeta, Sud primećuje da suština ovog navoda podnosilaca zahteva spada u polje primene člana 31. Ustava i člana 6.1 EKLJP jer se njihove žalbe odnose na odugovlačenje postupka pred sudovima, odnosno na pravo na pravično suđenje u razumnom roku.

52. U tom kontekstu i u nastavku, Sud će ispitati navode podnosilaca zahteva o navodnim povredama člana 31.2 Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, na osnovu kog su sudovi dužni da tumače osnovna ljudska prava i slobode u saglasnosti sa odlukama Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP).

53. S tim u vezi, Sud podseća na sadržaj stava 2. člana 31. Ustava i stava 1. člana 6. EKLJP, koji propisuju:

Član 31.2 Ustava

[...]

2. „Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda".

[...]

Član 6.1 EKLJP

1) „Svako [...] ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona...".

[...]

54. Sud na početku primećuje da član 6.1 EKLJP-a zahteva od država ugovornica da organizuju svoje pravne sisteme na takav način da nadležni organi mogu ispuniti zahteve iz navedenog člana, uključujući i obavezu da razmotre predmete u razumnom roku i, tamo gde je potrebno, spoje postupke, obustave ih ili čak odbace odluke o novim postupcima (za više detalja, vidi presudu ESLJP-a u predmetu *Luli i drugi protiv Albanije* od 1. aprila 2014. godine, predstavke br. 64480/09, 64482/09, 12874/10, 56935/10, 3129/12 i 31355/09, stav 91).

55. Tvrdnje podnosilaca zahteva vezano za povredu prava na suđenje u razumnom roku se odnose na postupke tri relevantna tela, odnosno:

a) Postupak pred Komisijom i Upravom (period od 1991. do 1992. godine),
b) Postupak pred Specijalizovanim većem i Osnovnim sudom (period od 2005. do 2012. godine) i
c) Postupak pred PKVS (period od 2012. do 2021. godine).

a) Što se tiče postupka pred Komisijom i Upravom (period od 1991. do 1992. godine)

56. Nakon analize dokumentacije koju su podnosioci zahteva priložili predmetu može se konstatovati da rešenje br. 432-44/91 Komisije od 27. avgusta 1991. godine i rešenje br. 461-02-833/92-13 Uprave od 24. aprila 1992. godine datiraju iz vremenskog perioda pre nego što je Ustav Republike Kosovo stupio na snagu (15. juna 2008. god.).

57. Stoga, Ustavni sud ne može oceniti ustavnost pravnih akata za koje se pretpostavlja da su prekršili određeno ustavom zagarantovano pravo jer u to vreme ta prava niti su bila određena a niti zagarantovana Ustavom usled činjenice da i sam Ustav nije postojao.

58. Dakle, deo zahteva koji se tiče postupka pred Komisijom i Upravom (period od 1991. do 1992. godine) je *ratione temporis* neprihvatljiv u odnosu na Ustav (vidi *Blečić protiv Hrvatske*, zahtev br. 59532/00, presuda ESLJP-a od 29. jula 2004. god. u kojoj je ESLJP oglasio neprihvatljivim navedeni zahtev jer odredbe Evropske konvencije o ljudskim pravima ne obavezuju zemlje potpisnice u

odnosu na nijedan akt koji je donet ili pravnu situaciju koja je prestala da postoji pre nego što je Konvencija stupila na snagu).

59. Evropski sud je izneo slično obrazloženje i kada je slučaj Jasioniene protiv Litvanije oglasio neprihvatljivim (vidi, mutatis mutandis, *Jasioniene protiv Litvanije*, zahtev br. 415101/98, presuda ESLJP od 6. marta i 9. juna 2003. god.).

b) Postupak pred Specijalizovanim većem i Osnovnim sudom (period od 2005. do 2012. godine)

60. Što se tiče ovog dela sudskih procedura, Sud primećuje da su se podnosioci zahteva u 2005. godini najpre obratili Specijalizovanom veću sa zahtevom za utvrđivanje vlasništva nad imovinom koja je bila u vlasništvu PK Morava. Specijalizovano veće se rešenjem SCC-05-0085 od 20. januara 2006. godine, oglasilo nenadležnim i predmet prosledilo Osnovnom sudu u Gnjilanu.

61. Nakon toga su 2011. godine pred Osnovnim sudom u Gnjilanu podnosioci zahteva podneli nekoliko podnesaka između ostalih i podnesak kojim su proširili svoju tužbu i na KAP. Osnovni sud u Gnjilanu se rešenjem C.br.77/2006 od 3. februara 2012. godine oglasilo nenadležnim, s obzirom da je tužbeni zahtev proširen i na KPA i shodno tome predmet prosledio PKVS.

62. U smislu člana 6. stava 1. EKLJP-a, računanje procesa, vremenskog trajanja postupaka, počinje u trenutku kada se kod nadležnog suda pokrene postupak na zahtev strana radi utvrđivanja navodnog legitimnog prava ili interesa (vidi predmet *Erkner i Hofauer protiv Austrije,* ESLJP, od 23. aprila 1987. godine, stav 64; vidi, takođe, predmet *Poiss protiv Austrije,* ESLJP, od 23. aprila 1987. godine, stav 50). Ovaj proces se smatra okončanim donošenjem konačne sudske odluke od strane poslednje nadležne sudske instance (vidi predmet *Eckle protiv Savezne Republike Nemačke,* ESLJP, od 15. jula 1982. godine, stav 74).

63. Shodno tome u ovom setu procedura koji se tiče postupka pred Specijalizovanim većem i Osnovnim sudom (period od 2005. do 2012. godine) sudovi su shodno zahtevima podnosilaca zahteva postupali u skladu sa njihovim nadležnostima, odnosno nakon preciziranja zahteva podnosilaca zahteva od 11. maja 2011. godine, ustanovljeno je da je stvarna nadležnost za odlučivanje po ovom zahtevu isključivo na PKVS.

c) Postupak pred PKVS (period od 2012. do 2021. godine)

64. Da bi se utvrdila osnovanost tvrdnji podnosilaca zahteva u vezi sa povredama ustavnih prava i sloboda koje se odnose na donošenje odluka u razumnom roku, Sud će se baviti: i) utvrđivanjem perioda vremenskog trajanja postupka u celosti u nadležnim institucijama; ii) relevantnim načelima u vezi sa vremenskim trajanjem postupka; i iii) opravdanosti vremenskog trajanja postupka pred redovnim sudovima.

i) Period koji će se uzeti u obzir

65. U ovom slučaju, Sud primećuje da je nakon rešenja C.br.77/2006 Osnovnog suda u Gnjilanu od 3. februara 2012. godine, tužbeni zahtev podnosilaca zahteva prosleđen PKVS i da je isti zaveden pri Specijalizovanom veću 17. avgusta 2012. godine.

66. S tim u vezi, Sud će prilikom određivanja vremenskog perioda koji treba da se uzme u obzir, uzeti početak postupka, znači 17. avgust 2012. godine, datum kada je zahtev podnosilaca zahteva registrovan kod nadležnog suda, i 18. jun 2021. godine, datum kada su podnosioci zahteva podneli zahtev Sudu.

67. Dakle, Sud primećuje da je period koji treba da se uzme u obzir u vezi sa tvrdnjom podnosilaca zahteva o povredi prava na pravično suđenje, prema članu 31.2 Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLjP-a, 8 (osam) godina i 10 (deset) meseci.

ii) Relevantni principi

68. Sud, pre svega, ističe da se prema konzistentnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLjP), opravdanost dužine trajanja postupka mora oceniti u svetlu okolnosti pojedinačnog predmeta, vodeći računa o kriterijumima uspostavljenim sudskom praksom ESLjP, a naročito: (a) o složenosti predmeta; (b) ponašanju strana u postupku; i (c) ponašanju nadležnog suda ili drugih javnih vlasti; kao i (d) o značaju šta je rizik za podnosioca zahteva u sporu (vidi, slučajeve ESLJP-a: *Mikulić protiv Hrvatske*, presuda od 7. februara 2002. godine, stav 38; *Comingersoll S.A. protiv Portugalije*, presuda od 6. aprila 2000. godine; *Frydlender protiv Francuske*, presuda od 27. juna 2000. godine, stav 43; *Sürmeli protiv Nemačke*, presuda od 8. juna 2006. godine, stav 128; *Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije*, presuda od 29. novembra 2006. godine, stav 143; *Nicolae Virgiliu Tănaseprotiv Rumunije*, presuda od 25. juna 2019. godine, stav 209; vidi, takođe, slučajeve Suda: KI07/15, podnosilac zahteva: *Shefki Zogiani*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. septembra 2016. godine, stavovi 53-62; KI23/16, podnosilac zahteva: *Qazim Bytyqi i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. maja 2017. godine, stav 58; KI18/18, podnosilac zahteva: *Isuf Musliu*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. juna 2018. godine, stav 43; KI13/19, podnosilac zahteva: *Fevzi Hajdari*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. juna 2019. godine, stavovi 65-72; KI177/19, podnosilac zahteva: *GTP "Sokoli"*, presuda od 16. aprila 2019. godine, stavovi 96-106; KI104/20, podnosilac zahteva: *Ejup Koci*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. marta 2021. godine, stav 46; KI135/20, podnositeljka zahteva: *Hava Behxheti*, gore citiran, stavovi 39-54).

iii) Analiza opravdanosti vremenskog trajanja postupka

69. Što se tiče navoda podnosilaca zahteva u vezi dužine trajanja postupka Sud će kao sto je prethodno naveo uzeti u razmatranje relevantni period od 17. avgusta 2012. godine kad je tužbeni zahtev registrovan pred Specijalizovanim većem do 18. juna 2021. godine, datum kada su podnosioci zahteva podneli zahtev Sudu. Sud se poziva na spise predmeta i primećuje da je tužba registrovana pred Specijalizovanim većem 17. avgustau 2012. godine i da su podnosioci zahteva naknadno podneli zahtev za uvođenje privremene mere 17. decembra 2014. godine. Posle ovog datuma, Specijalizovano veće je preduzelo nekoliko procesnih radnji, uključujući i obaveštavanje KAP o podnošenju zahteva za

uvođenje privremene mere kao i same tužbe. Dana 23. aprila 2015. godine, Specijalizovano veće je odbilo zahtev podnosilaca zahteva za uvođenje privremene mere. U nastavku procedure Specijalizovano veće je nastavilo sa preduzimanjem nekoliko procesnih radnji, uključujući i dostavljanje protivtužbe KPA podnosiocima zahteva kao i izdavanjem naloga podnosiocima zahteva u smislu dokazivanja aktivnog legitimiteta podnosilaca zahteva. Nakon sprovedenih svih procesnih radnji, dana 5. decembra 2019. godine, Specijalizovano veće je održalo glavnu raspravu na kojoj je odlučilo o tužbi, odbijajući istu kao neosnovanu. U tom smislu, Sud ocenjuje da je povodom tužbe podnosilaca zahteva, Specijalizovano veće odlučio u periodu koji je trajao 7 (sedam) godina i 3 (tri) meseca.

70. Dalje, Sud primećuje da su podnosioci zahteva 10. januara 2020. godine izjavili žalbu Žalbenom veću, koji je povodom žalbe odlučio 11. februara 2021. godine. Posmatrajući trenutak izjavljivanja žalbe i odlučivanja povodom žalbe, Sud primećuje da je ovaj sudski postupak trajao 1. (jednu) godinu i 1 (jedan) mesec.

71. U ovom kontekstu, Sud ocenjuje da je predmet podnosilaca zahteva na dve sudske instance rešen u periodu koji je trajao 8 (osam) godina i 4 (četiri) meseca.

72. Kao što je i gore razrađeno, da bi utvrdio da li je dužina trajanja postupka bila razumna, Sud mora uzeti u obzir sledeće faktore: (a) složenost slučaja; (b) ponašanje podnosilaca zahteva; (c) ponašanje relevantnih pravosudnih organa; i (d) značaj onoga što je u pitanju za podnosioce zahteva u sporu.

73. Sud primećuje da podnosioci zahteva imaju pravo da slede sve proceduralne korake koji su im na raspolaganju prema važećim zakonima. Međutim, podnosioci zahteva takođe moraju imati u vidu i posledice ukoliko korišćena pravna sredstava mogu uticati na odlaganje postupaka (vidi predmet *McFarlane protiv Irske,* ESLJP, od 10. septembra 2010. godine, predstavka br. 31333/06, stav 148; i vidi, takođe, Ustavni sud, slučaj KI127/15, podnosilac *Mile Vasović,* rešenje od 5. juna 2017. godine, stav 51).

74. Pored toga, Sud podseća da ponašanje podnosilaca zahteva predstavlja objektivnu činjenicu koja se ne može pripisati sudovima, što se mora uzeti u obzir pri određivanju da li je postupak trajao duže od razumnog roka, kao što je propisano odredbama člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP (vidi, ESLJP, predmet *Eckle protiv Nemačke,* predstavka br. 8130/78, presuda od 15. jula 1982. godine, stav 82).

75. Sud želi da istakne da se procesne radnje koje preduzimaju podnosioci zahteva ne mogu pripisati sudovima kao kašnjenja, jer se vremensko trajanje postupaka efektivno računa od trenutka pokretanja suda odgovarajuće nadležnosti kada sazna za pravno sredstvo koje su uložile stranke pa do datuma konačnog odlučivanja o predmetu.

76. Stoga, u svetlu okolnosti ovog slučaja, Sud, uzimajući u obzir ponašanje podnosilaca zahteva i relevantnih organa, zaključuje da su dotični sudovi od trenutka kada su pokrenuti bili prilično aktivni odlučujući u razumnim vremenskim rokovima. Shodno tome, Sud zaključuje da navodi podnosilaca

zahteva o povredi Ustava zbog dužine trajanja postupka spadaju u kategoriju (iii), pod-kategoriju (b) *„nepotkrepljenih ili neobrazloženih"* navoda, stoga, kao takvi, isti se proglašavaju očigledno neosnovanim na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39. Pravilnika o radu.

(iii) Što se tiče navodnih povreda člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP, u vezi sa neizvođenjem dokaza, pogrešnim utvrđivanjem činjenica kao i načinom primene zakona

77. Sud primećuje da se suština ovog dela žalbe podnosilaca zahteva sastoji u navodu da je PKVS povredila Ustav navodeći: *"Tokom postupka kod PKVSK, nije u celosti sproveden parnični postupak, nije izvršena identifikacija spornih parcel a, nisu saslušani parničari i predloženi svedoci pa samim tim nije ni u potpunosti utvrdjeno stvarno činjenično stanje."*. Kao i da njima pravo svojine pripada na, *" osnovu odredbe čl. 40 st.1 Zakona Kosova o vlasništvu i drugim stvarima br. 03/L-154 predvidjeno je da lice koje savesno drži u neprekidnom posedu neku nepokretnost ili deo iste stiče pravo svojine"*.

78. S tim u vezi, Sud je, zasnivajući se na sudskoj praksi ESLJP-a, ali uzimajući u obzir i njene karakteristike, kao što su definisane kroz EKLJP kao i princip supsidijarnosti i doktrinu četvrtog stepena, dosledno naglašavao razliku između *„ustavnosti"* i *„zakonitosti"* i isticao da nije njegova dužnost da se bavi činjeničnim greškama ili pogrešnim tumačenjem i pogrešnom primenom zakona koje je navodno počinio redovni sud, osim i u meri u kojoj su takve greške mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom i/ili EKLJP-om (vidi u tom smislu, između ostalog, slučajeve Suda KI128/18, podnosilac zahteva: *Akcionarsko udruženje Limak Kosovo International Airport SH.A., "Adem Jashari"*, rešenje od 28. juna 2019. godine, stav 55; KI62/19, podnosilac zahteva: *Gani Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. decembra 2019. godine, stavovi 56-57; KI110/19, podnosilac zahteva: *Fisnik Baftijari*, rešenje o neprihvatljivosti od 07. novembra 2019. godine, stav 40).

79. Sud je takođe dosledno tvrdio da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i primenom materijalnog prava i da ne može sam oceniti činjenice koje su dovele redovni sud dotle da donese jednu umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupio kao sud *„četvrtog stepena"*, što bi rezultiralo nepoštovanjem granica postavljenih u njegovoj nadležnosti (vidi, u tom smislu, slučaj ESLJP-a *García Ruiz protiv Španije,* presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i reference koje su tamo korišćene; i vidi, takođe slučajeve Suda KI128/18, gore citiran, stav 56; i KI62/19, gore citiran, stav 58).

80. Sud primećuje da je suština navoda podnosilaca zahteva u vezi sa pogrešnim tumačenjem primenjivih zakona od strane PKVS.

81. Sud primećuje da je PKVS detaljno obrazložila zašto nisu prihvatili zahtev podnosilaca zahteva, odnosno da ne postoji zakonski osnov za (zakon o restituciji) dodelu drugih parcela ili novčane nadoknade kao kompenzacija za oduzete parcele. Sud takođe primećuje da se podnosioci zahteva pozivaju na održaj kao osnov za vlasništvo nad spornim parcelama ali da s obzirom da se radi o društvenoj imovini u tom slučaju se vlasništvo ne može steći održajem.

82. Specijalizovano veće PKVS-a je presudom [C-III-12-1436], odbilo zahtev podnosilaca zahteva za dodelu spornih parcela, sa obrazloženjem da: *"[...] nadležnost sudova pozivajući se na Zakonu o vraćanju zemljišta, i kada bi se eventualno primenio, bilo, da su sudovi mogli odlučivati samo u slučajevima o određivanju novčane naknade, u slučaju neusglašavanja stranaka. Zaključno, Kosovsko zakonodavstvo ne sadrži zakon o restituciji koji bi se bavio nadoknadom za zemljišta stečena od strane državnih organa nakon Drugog svetskog rata, [...]".*

83. Na kraju, o ovim navodima podnosilaca zahteva odlučivalo je i Žalbeno veće koje je odbilo žalbu podnosilaca zahteva i potvrdilo presudu Specijalizovanog veća.

84. S tim u vezi, Sud se poziva na presudu [AC-I.-20-0006-A0001] Žalbenog veća, gde je obrazloženo: "

85. *Na osnovu činjenice da su potražene imovine od tužioca, shodno KAP-u, nisu uknjižene kao društvena svojina (to takođe potvrđuju i tužioci), učinila je njihov povratak jos više nemogućim, jer je vreme eksproprijacije imovine prethodnika tužilaca, sve do trenutka kada su prvi put potraživane ostale imovine, prošlo je vrlo dugo vremena. Uprkos činjenici da je postupak povratka imoovine započeo, nakon stupanja na snagu Zakona o Udruženom Radu br. 18/91, koji predviđa mogućnost da se zahtev za povratak može podneti u roku od 5 odnosno 10 godina".*

86. Sud, shodno tome, utvrđuje da su podnosioci zahteva imali pogodnosti kontradiktornog postupka, i da su mogli u raznim fazama postupka iznositi tvrdnje i dokaze koje su smatrali bitnima za svoj predmet; imali su priliku delotvorno pobijati tvrdnje i dokaze koje je iznela suprotna strana; redovni sudovi su saslušali i ispitali sve njihove tvrdnje koje su, gledano objektivno, bile bitne za rešenje predmeta; činjenični i pravni razlozi za pobijanu odluku su detaljno izneseni, te je stoga postupak, uzet u celini, bio pravičan (vidi: mutatis mutandis, presudu ESLJP-a od 21. januara 1999. godine, *Garcia Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, stavovi 29 i 30; vidi, takođe, predmet Suda KI22/19,

podnosilac zahteva: *Sabit Ilazi*, rešenje od 07. juna 2019. godine, stav 42; kao i predmet Suda KI128/18, gore citiran, stav 58).

87. U okolnostima ovog slučaja, Sud ističe da, pored navoda o pogrešnom tumačenju zakona odnosno primene zakona, podnosioci zahteva ne potkrepljuju u dovoljnoj meri niti argumentuju pred Sudom kako je ovo tumačenje i primena zakona od strane PKVS moglo da bude *„očigledno pogrešno"*, što je rezultiralo *„proizvoljnim zaključcima"* ili *„očigledno neobrazloženim"* za podnosioce zahteva ili kako postupci pred PKVS, u celosti, možda nisu bili pravični ili čak proizvoljni. Pored toga, Sud ocenjuje da je PKVS uzela u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja, navode podnosilaca zahteva i obrazložila iste i jasno obrazložila zašto zahtev podnosilaca zahteva za priznavanjem vlasničkog prava nad spornim parcelama nije prihvatljiv (vidi, u tom smislu, slučaj Suda KI64/20, podnosilac zahteva: *Asllan Meka*, rešenje o neprihvatljivosti od 03. avgusta 2020. godine, stav 41; i KI22/19, citiran gore stav 43).

88. Shodno tome, Sud zaključuje da navodi podnosilaca zahteva o povredi Ustava zbog pogrešnog tumačenja i pogreše primene važećeg zakona su navodi koji spadaju u kategoriju (iii), *„nepotkrepljenih ili neobrazloženih"* navoda pod-kategorije (b); i da kao takvi, ovi navodi podnosilaca zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39. Pravilnika o radu.

(iv) Što se tiče drugih navoda, odnosno povrede člana 21., 32. i 54. Ustava

89. Što se tiče povreda prava zagarantovanih članovima 21., 32. i 54. Ustava, Sud podseća još jednom na kriterijume o prihvatljivosti propisane u stavu (1) (d) pravila 39. (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika o radu. Pravilo 39. (1) (d) Poslovnika o radu propisuje kriterijume na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući i kriterijum da zahtev nije očigledno neosnovan. Pravilo 39. (1) (d) navodi da:

Pravilo 39.
(Kriterijum o prihvatljivosti)

(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:
[...]
(d) ako zahtev tačno razjašnjava i, adekvatno iznosi činjenice i navode da su prava ili odredbe ustava povređene.

90. Sud podseća da, oslanjajući se na član 48. Zakona i stavove (1) (d) pravila 39. Poslovnika o radu, kao i na svoju sudsku praksu, Sud je konstantno naglašavao da: (i) strane su obavezne da tačno razjasne i na adekvatan način predstave

činjenice i navode; i takođe (ii) da dokažu i na dovoljan način potkrepe svoje tvrdnje u vezi sa povredama prava ili ustavnih odredbi.

91. U konkretnom slučaju, podnosioci zahteva su samo naveli povrede članova 21., 32. i 54. Ustava, međutim podnosioci zahteva dalje u zahtevu ne pružaju detaljnije obrazloženje kako je došlo do povrede ovih članova. Sud podseća da je on dosledno isticao da samo pozivanje na članove Ustava i EKLJP i njihovo pominjanje nije dovoljno da se izgradi argumentovana tvrdnja o ustavnoj povredi. Kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosioci zahteva treba da osiguraju obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi, u ovom kontekstu, predmete KI175/20, citiran gore, stav 81; KI166/20 citiran gore stav 52; KI04/21 citiran gore stav 38- 39).

92. Shodno tome, Sud utvrđuje da što se tiče navoda podnosilaca zahteva o povredi prava koja su zagarantovana članovima 21., 32. i 54. Ustava, spadaju u treću kategoriju (iii) "*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*" navoda, pod-kategorije (a), stoga, kao takvi, na ustavnim osnovama treba da se proglase očigledno neosnovanim, kao što je propisano u stavu (1) (d) pravila 39. Poslovnika o radu.

Zaključak

Stoga, Sud zaključuje:

i) Da je deo navoda iz zahteva o povredi *prava zagarantovanih članom 24. Ustava zbog različitog postupanja i neujednačene prakse* neprihvatljiv za razmatranje jer se ovi navodi kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju (iii) „nepotkrepljenih ili neobrazloženih" navoda, pod-kategorije (b) jer podnosioci zahteva nisu predočili materijalne dokaze kojima bi potkrepili svoje navode o različitom i neujednačenom postupanju sudova u njihovom slučaju, kao što je propisano pravilom 39. (2) Poslovnika o radu;

ii) Da se deo navoda iz zahteva o povredi člana 31. Ustava i člana 6. EKLjP, u vezi sa postupkom koji su podnosioci zahteva pokrenuli pred Komisijom i Upravom (period od 1991. do 1992. godine), nije *ratione temporis* u skladu sa Ustavom, i iz tog razloga u skladu sa pravilu 39. (3) (d) Poslovnika o radu je neprihvatljiv za razmatranje;

iii) Da se deo navoda iz zahteva o povredi člana 31. Ustava i člana 6. EKLjP, u vezi sa postupkom koji su podnosioci zahteva pokrenuli u periodu od 2005. do 2021. godine, proglase očigledno neosnovanim, i to iz razloga što se ovi navodi kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju (iii) „nepotkrepljenih ili neobrazloženih" navoda, pod-kategorije (b)" i odbace shodno pravilu 39. (2) Poslovnika o radu;

iv) Da se deo navoda iz zahteva o povredi člana 21., 32. i 54. Ustava, proglase očigledno neosnovanim jer ovi navodi spadaju u treću kategoriju (iii)

"nepotkrepljenih ili neobrazloženih" navoda, pod-kategorije (a), stoga, kao takvi, na ustavnim osnovama treba da se proglase očigledno neosnovanim shodno pravilu 39. (1) (b) Poslovnika o radu.

IZ OVIH RAZLOGA

Ustavni sud Kosova, u skladu sa članom 113.1. i 7. Ustava, članom 20. i 47. Zakona i pravilom 39. (1) (b), (2) i (3) Poslovnika o radu, na zasedanju održanom 8. juna 2022 godine, jednoglasno

ODLUČUJE

I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;

II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;

III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20.4 Zakona;

IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Nexhmi Rexhepi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka Nimani